

ÜNİVERSİTE SIRALAMA SİSTEMLERİNDEN ÖRNEKLER (2)

Ülke içindeki üniversitelerin performanslarına göre sıralanması, 1983'te "US News and World Report" tarafından "America's Best Colleges" raporunun yayınlanmasından sonra, bazı Avrupa ülkeleri de benzeri çalışmaları başlatmıştır. US News sistemi incelendiğinde, zaman içinde geliştirilen ve bugün kullandıkları 15 kriter olduğu görülür. Dergi ayrıca ABD'deki üniversite ve dört yıllık yüksek öğretim kurumlarını misyonlarına göre sınıflandırarak sıralama yapmayı tercih etmiştir. Bilindiği gibi ABD'de yüksek öğretim kurumları Carnegie Sınıflandırması'na göre gruplara ayrılmaktadır. Dergi bu sınıflandırmadan yararlanarak yüksek öğretim kurumlarını 4 ana gruba ayırmakta ve her grubu ayrıca kendi içinde sıralamaktadır.

- a) Araştırma Üniversiteleri : Yoğun araştırma yapan, Doktora, Y.Lisans ve Lisans derecesi verenler
- b) Y.Lisans Y.Ö. Kurumları (MS Colleges) : Y.Lisans ve Lisans derecesi verenler
- c) Lisans Y.Ö. Kurumları-Fen ve Sosyal (Baccalaureate Colleges-Arts and Sciences) : Yalnızca Lisans eğitimi veren ve bölümlerinin %50'den daha fazlası fen ve sosyal bilim alanında olanlar
- d) Lisans Y.Ö. Kurumları-Genel (Baccalaureate Colleges- Diverse) : Yalnızca Lisans derecesi verenler ve bölümlerinin %50'den daha azı fen ve sosyal bilim alanında olanlar

Dergi b,c ve d gruplarını ayrıca kendi içinde coğrafi bölgelere göre i) kuzey, ii) güney, iii) ortabatı ve iv) batı olmak üzere dört gruba daha ayırmaktadır.

US News, üniversitelere yazı yazarak ve formlar göndererek bilgileri toplamakta ve bilgilerin doğruluğunu araştırarak kullanmaktadır. Eksik bilgileri ise web sayfalarından veya diğer kaynaklardan elde etmektedir. Mezunlarla ilgili bilgileri işverenlerden alan dergi, ayrıca üniversite yöneticilerine kendi kurumları dışındaki kurumları değerlendirmeleri için anketler uygulamaktadır. Lisans eğitimi değerlendirmesi ile lisans üstü değerlendirmeleri için farklı kriterler (veya aynı kriterler farklı ağırlıklarda) kullanılmaktadır.

Lisans eğitimi için dergi toplam 15 değerlendirme kriterini yedi ana grupta toplamıştır.

- a) Uzman görüşleri : %25
- b) Öğrencilerin düzeyi : %15
- c) Öğretim üyeleri : %20
- d) Ortalama mezuniyet Süresi : %20
- e) Öğrenci başına Yapılan Harcama : %10
- f) Mezunların başarı yapması : % 5
- g) Mezun olma ve terk etme oranları : % 5

Öğrenci kalitesi 3 kriterden oluşmaktadır. i) Üniversiteye müracaat edenlerin kabul yüzdesi, ii) Üniversiteye kayıtlı öğrenciler arasında liseden ilk %10 içinde mezun olanların yüzdesi, iii) Üniversiteye kabul edilen öğrencilerin, üniversite genel giriş değerlendirme sınavlarındaki (SAT/ACT) başarı durumları.

Öğretim üyeleri ile ilgili performans ölçümü ise 6 ayrı kriterden yararlanılarak belirlenmektedir. i) Öğretim üyelerinin maaşları, ii) Öğretim üyeleri arasında profesörlerin yüzdesi, iii) Tam zamanlı öğretim üyelerinin yüzdesi, iv) Öğretim üyesi başına düşen öğrenci

sayısı, v) 20'nin altında öğrencisi olan derslerin yüzdesi, vi) 50'nin üzerinde öğrencisi olan derslerin yüzdesi.

Mezuniyet ve terk etme oranları da iki ayrı kriteri oluşturmaktadır. i) öğrencilerin yüzde kaçının mezun olabildiği, ii) öğrencilerin yüzde kaçının birinci sınıftan sonra okulu terk ettiği (memnuniyetsizlik nedeniyle).

Görüleceği gibi lisans eğitimi ile ilgili performans ölçümü ağırlıklı olarak öğrenci ve eğitim kalitesi, öğrenci memnuniyeti, kurumun ve mezunların toplumdaki imajı ile ölçülmektedir. Uzman görüşlerinin %25 ile en yüksek orana sahip kriter oluşu bu sistemin en fazla eleştirildiği noktalardan biridir.

Dergi lisans üstü eğitimi için fen, sosyal bilimler, tıp, mühendislik gibi farklı bilim alanlarına göre de sıralama yapmaktadır. Örnek olarak mühendislik alanı incelendiğinde 9 kriter kullanıldığı görülmektedir. Bu dokuz kriter ise 4 ana grup altında toplanmıştır.

- a) Uzman görüşleri : %40
- b) Öğrenci kalitesi : %10
- c) Öğretim üyeleri : %25
- d) Araştırma aktivitesi : %25

Uzman görüşleri iki farklı kriterden oluşmaktadır. i) Mühendislik Fakülteleri'nin dekanları ve Fen Bilimleri Enstitüleri'nin müdürlerinin, kendi üniversiteleri dışındaki fakültelelere 1'den 5'e kadar not vermelerinden elde edilen veriler (%25) ve ii) İşverenlerin, kendi kurumlarında çalışan personeli mezun oldukları fakültelelere göre 1'den 5'e kadar notlamasından elde edilen verilerden (%15) oluşmaktadır.

Öğrenci kalitesi iki kriter ile ölçülmektedir. i) Lisans üstü öğrencilerinin, lisans üstü genel giriş değerlendirme sınavındaki başarı ortalaması (Graduate Record Exam) (%6.7) ve ii) Lisans üstü eğitim için müracaat eden öğrencilerin kabul edilme oranı (%3.3)

Öğretim üyeleri ile ilgili değerlendirme 3 kriteri göz önüne almaktadır. i) Tam zamanlı öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı (%11), ii) ABD Mühendislik Bilim Akademisine üye seçilmiş öğretim üyelerinin oranı (%7.5) ve iv) Bir yılda verilen doktora derecesi sayısı (oranı) (%6.5)

Araştırma aktivitesi 2 kriterle ölçülmektedir. i) Araştıma için toplam harcanan kaynak miktarı (%10) ve ii) Öğretim üyesi başına araştırma için harcanan kaynak miktarı (%10). Bu sıralama sistemi, uzman görüşlerinin %40 gibi çok yüksek oranda bir kriter olması nedeniyle, eleştirilmektedir.

Burada verilen iki örnek lisans ağırlıklı ve araştırma ağırlıklı sıralama kriterleri hakkında ABD'de kabul gören ve dünyaya örnek oluşturmuş bir sistemi tanıtmak amacı ile seçilmiştir. Bu sistem ile ilgili başka örnek ve ayrıntılar ile diğer sıralama sistemlerinden bazılarının içerikleri daha sonraki yazılarımızda ele alınacaktır.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü

